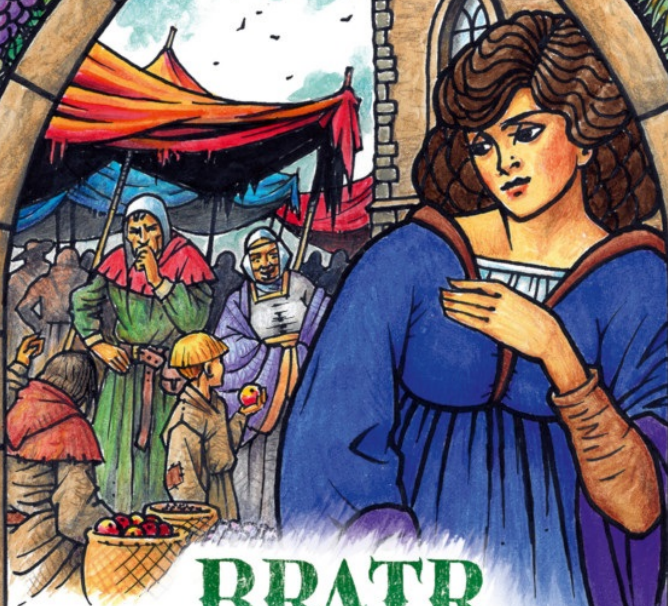

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Svatopetrský
jarmark

LEGENDÁRNÍ
HISTORICKÁ DETEKTIVKA

Svatopetrský jarmark

**KNIHY ELLIS PETERS
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS**

Bratr Cadfael

Zázrak svaté Winifredy
Jeden mrtvý navíc
Mnišská kápe
Svatopetrský jarmark
Splátka růží
Poustevník z Eytonského lesa
Zpověď bratra Haluina
Kacířův učeň
Hrnčířovo pole
Příchod Dánů
Svatý zloděj
Pokání bratra Cadfaela
Neobyčejný benediktin

Připravujeme

Malomocný u svatého Jiljí
Panna v ledu

BRATR CADFAEL

ELLIS PETERS

Svatopetrský Jarmark

přeložila
STANISLAVA
POŠUSTOVÁ-MENŠÍKOVÁ

MYSTERY PRESS

2025

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, zálohována ani šířena v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Copyright © Ellis Peters, 1981

Translation © Stanislava Pošustová-Menšíková, 1996

Cover Illustration © Lubomír Kupčík, 2025

Cover Art © Lukáš Tuma, 2025

Czech Edition © Mystery Press, Praha 2025

ISBN 978-80-7588-747-4 (pdf)

Dředvečer jarmarku

I

Začalo to při normálním každodenním shromáždění kapituly v benediktinském klášteře svatého Petra a svatého Pavla v Shrewsbury, třináctý den července, léta Páně 1139. Byl to den před svátkem svatého Petra v okovech, svátkem důstojným a výnosným, důležitým pro dům, který nesl světcovo jméno, a tak bylo celé ranní setkání zasvěceno krokům nutným k jeho náležité oslavě a menší záležitosti musely počkat.

Dům měl, když uvedeme celé zasvěcení, světce dva, ale na svatého Pavla se zapomínalo, někdy byl dokonce vynecháván i z úředních listin, nebo zkracován tak, že málem mizel. Čas jsou peníze a písaři považovali psaní celého titulu za únavné, zejména když se v jedné listině objeví třeba dvacetkrát. Od chvíle, kdy kormidlo klášterního plavidla převzal opat Radulfus, museli se ovšem napravit, neboť to byl muž, který nestrpěl žádné lajdáctví a od svých mužů žádal stejnou pečlivost jako od sebe.

Bratr Cadfael zašel už před ranní do své oplocené bylinářské zahrady, s potěchou se podíval, jak mu kvetou orientální máky, a odhadoval, kdy je bude čas sklízet. Léto vrcholilo a slibovalo bohatou úrodu, protože jaro bylo po hojném a časném sněhu teplé a vlhké a červen i červenec horké a slunečné, sem tam s nějakou přeháňkou, která doplnila vláhu a udržela listí svěží a poupata plodná. Seno už bylo sklizeno, a byla ho spousta, a obilí se zdálo zralé pro srp. Žně začnou hned po jarmarku. Cadfaelovo voňavé království, po ránu orosené a již se ve vycházejícím slunci prohřívající v opilou sladkost, plnilo jeho smysly rozkoší, na niž se občas asketická církev mračí, protože v čirém potěšení shledává cosi neurčitě hříšného. Byly doby, kdy mladý bratr Marek, který s ním obdělával toto líbezné pole, cítil, že by svou radost měl přiznat mezi svými hříchy a pokorně přijímat nějaké náležité pokání. Byl ještě hodně mladý, dalo se to omluvit. Bratr Cadfael byl rozumnější a takévé skrupule neměl. Rozmanité dary Boží tu byly proto, aby se z nich člověk těšil, a neradovat se by byl nevděk.

Při ranní mši už měl Cadfael za sebou dvě hodiny práce, a protože neměl žádný úkol ve spojitosti s opatským jarmarkem, který zaujímal veškerou pozornost, po svém zvyku klimbal za svým krycím sloupem v nejtmaším koutě kapitulní síně, zcela připraven okamžitě procitnout, kdyby se jeho směrem nesl nějaký neočekávaný dotaz, a zcela schopen souvisle odpovědět na to, co slyšel jen zčásti. Byl mnichem už šestnáct let, z vlastní uvážené volby, jíž nikdy nelitoval, uvnitř měl naskládány hory zkušeností a pořád byl nezdolný jako jezevec – a podle bratra Marka právě tak křivonohý, ale bratr Marek si to mohl dovolit. Cadfael podřimoval tichoučce jako na noc zavře-

ný kvítek a skoro nechrápal; vypěstoval si uvnitř benediktinského řádu a v přátelské družnosti s ním svou vlastní denní kázeň, která obdivuhodně vyhovovala jeho potřebám.

Je pravděpodobné, že ve chvíli, kdy se do kapituly odvážil s náležitou omluvou vstoupit hospodářský správce a čekal, až mu opat dovolí mluvit, Cadfael tvrdě spal. Rozhodně však byl vzhůru, když správce hlásil: „Můj pane, na nádvoří stojí městský starosta s delegací cechů a prosí o slyšení. Říkají, že jde o závažnou věc.“

Opat Radulfus si dovolil maličko pozvednout své ocelové, rovné obočí a milostivě naznačil, aby byli otcové obce ihned vpuštěni. Vztahy mezi městem Shrewsbury na jedné straně a opatstvím na druhé nebyly sice nikdy právě srdečné – to se nedalo čekat, když se jejich zájmy tak často křížily –, ale vždy byly korektní a jejich šarvátky se odbyvaly s obezřetnou zdvořilostí. Jestliže opat věřil bitvu, nedal to najevo. Přesto, pomyslel si Cadfael, jak tak pozoroval bystrou, hubenou, úzkou tvář, má dost přesnou představu o tom, proč přišli.

Důstojní zástupci cechu vstoupili do kapitulní síně jako pevná falanga. Bylo jich plných deset, zástupci poloviny městských řemesel, v čele starosta. Mistr Geoffrey Corviser, řemeslem škorníř, byl veliký, mohutný, silný muž ani ne padesátiletý, hladce vyholený, rázný a důstojný. Vyráběl jedny z nejlepších střevíců a jezdeckých bot v celé Anglii a byl si plně vědom jejich skvělosti a své vlastní ceny. Pro tuto příležitost si oblékl sváteční šaty, a i bez dlouhého pláště, ve kterém by mu bylo v tomto letním počasí jako v horoucím pekle, byl působivou postavou, což si očividně přál. Několik mužů seskupených za jeho zády Cadfael znal: Edrika Fleshera, největšího shrewsburského řezníka, Martina

Bellecotea, mistra tesařského, Reginalda z Astonu, stříbrotepecce – samí zámožní muži. Opat Radulfus je ještě neznal, zatím. Byl v úřadě teprve půl roku, vyslán z Londýna, aby upravil pohodlné venkovské opatství do horlivějšího tvaru, a o lidech z pohraničí se měl ještě hodně co učit, jak si sám dobře uvědomoval; nebyl žádný hlupák.

„Vítejte, pánové,“ řekl opat mírně. „Mluvte svobodně, budete mít pozorné posluchače.“

Deset mužů se vážně poklonilo, rozkročili se na statných nohou a stáli jako bitevní čtverec, oči zbystřené; zatím nedělali žádné závěry. Opat na ně zdvořile zaměřil pozornost s prakticky stejným účinkem. V období, kdy sloužil u ovcí, viděl Cadfael jednou dva berany, jak na sebe upírají právě takové pohledy, než se srazili čely.

„Pane opate,“ řekl starosta, „jak víte, pozítří začíná svato-petrský jarmark a trvá tři dny. Právě kvůli jarmarku za vámi jdeme. Znáte podmínky. Po celou tu dobu musí být všechny obchody ve městě zavřeny a nesmí se prodávat nic než pivo a víno. A přitom se bude tady na tržišti a v předklášteří pivo a víno volně prodávat také, takže ani na tom zboží nikdo ve městě nic nevydělá. Po tři nejrušnější dny v roce, kdy bychom si mohli pěkně pomoci na clech za povozy, nákladní koně a nosiče, nesmíme vybírat žádné poplatky, ani hradebné, ani dlažebné. Všechna cla patří jen a jen opatství. Zboží, které připlouvá proti proudu Severnu, přistává jen u vašeho mola a platí poplatky vám. My nedostaneme nic. A za toto privilegium platíte pouhopouhých osmatřicet šilinků, a i ty musíme pracně strhávat z poplatků vašich nájemců ve městě.“

„*Pouhopouhých* osmatřicet šilinků!“ opakoval opat Radulfus a ještě maličko zvedl ocelově šedé obočí, ale stále se zdvořilým výrazem a mírným hlasem. „Ta částka byla stanovena jako spravedlivá, a ne námi. Podmínky smlouvy jsou vám, pokud vím, známy mnoho let.“

„Jsou a už častokrát byly shledány dost tíživými, avšak dohody je třeba plnit a nikdy jsme si nestěžovali. Ovšem ať byl rok dobrý nebo špatný, částka nebyla nikdy zvýšena. A na město v takové tísní, jako jsme dnes my, těžce doléhá ztráta tří dnů obchodování a nejlepšího cla za celý rok. Loni v létě, jak jistě víte, přestože jste tehdy mezi námi nebyl, bylo Shrewsbury přes měsíc obléháno a nakonec dobyto útokem, přičemž městské hradby silně utrpěly, ulice zůstaly velmi zanedbané a přes všechno naše úsilí je na nich ještě spousta práce, a po loňských ztrátách je to drahé dílo. Ani polovina škod ještě není opravena, a kdo v dnešních bouřlivých časech ví, kdy se zas octneme pod útokem? I ruch vašeho jarmarku bude procházet našimi ulicemi, a to jim nepřidá, ovšem k náhradě škod nedostáváme vůbec nic.“

„Pojďte k věci, pane starosto,“ řekl opat stejným poklidným tónem. „Přišel jste nás o něco požádat. Vyslovte se.“

„Také že se vyslovím, otče opate! Myslíme si – mluvím za celý kupecký cech a shromáždění města Shrewsbury –, že v takovém roce máme ten nejlepší důvod žádat, aby opatství buď zaplatilo za jarmark vyšší poplatek, nebo daleko lépe, aby dalo stranou určitý podíl tržních cel za zboží dopravované na koni, povozem nebo lodí a předalo jej městu na opravu hradeb. Máte užitek z ochrany, kterou vám město poskytuje; myslíme si, že byste se s námi měli podílet na udržování obranných zdí.

Desetina zisku by byla vítána a srdečně bychom vám za ni poděkovali. Ve vsí účtě, není to požadavek, ale dovoláváme se uznání. Věříme, že udělení desetiny by nebylo nic víc než spravedlivé.“

Opat Radulfus seděl velmi zpříma, hubený a vysoký, a vážně pohlížel na falangu zavalitých měšťanů před sebou. „Je to názor vás všech?“

Edric Flesher vyhrkl: „Ano. A všech našich spoluobčanů. Mnozí by se vyslovili důrazněji než mistr Corviser. Důvěřujeme však ve vaši lidskost a čekáme na vaši odpověď.“

Lehounký pohyb, který proběhl celou kapitulou, se podobal mocnému, opatrnému vzdechu. Většina bratrů přihlížela úzkostně s očima dokořán. Mladší se vrtěli a šeptali, ale šeptali velmi obezřetně. Převor Robert Pennant, který před časem doufal, že touto dobou již bude opatem, a byl trpce zklamán, když přes jeho hlavu dosadili cizího člověka, zachovával stříbřitý, asketický klid. Zdálo se, že pohybuje rty v modlitbě, střílel však po svém představeném pohledy zpod zúžených slonovinových víček a přál mu, aby udělal nenapravitelnou chybu, zatímco se tvářil soucitně, jako by žehnal. Starý bratr Heribert, donedávna opat tohoto domu, nyní degradovaný na řadového bratra, podřimoval v tichém koutku, mírně se usmívaje, vděčný, že má klid.

„Nemýlím-li se,“ pravil posléze Radulfus mírně a beze spěchu, „uvažujeme o věci, kterou předkládáte jako spor mezi právy města a právy tohoto domu. Měl by v takové věci patřit rozsudek vám nebo mně? Jistě ne! Je zapotřebí nějakého nestranného soudce. Rád bych vám ovšem, pánové, připomněl, že takové rozhodnutí přece padlo v posledním půlroce, po obklíčení, na než si stěžujete.

Na počátku tohoto roku Jeho Milost král Štěpán potvrdil naši dávnou smlouvu se všemi dary půdy, práv a privilegií, jaké jsme drželi předtím. Potvrdil také naše právo na tento třídní jarmark ve svátek našeho patrona svatého Petra za stejný poplatek, jaký jsme platili, a za stejných podmínek. Domníváte se, že by takový dar potvrdil, kdyby jej nepovažoval za spravedlivý?“

„Řeknu rovnou, čeho se domnívám,“ pravil starosta rozohněně. „Nikdy mě ani na okamžik nenapadlo, že by do celé věci vůbec vstoupilo pomyšlení na spravedlnost. Nereptám proti tomu, co se zlíbilo Jeho Milosti učinit, je ale jasné, že pokládal Shrewsbury za nepřátelské město a velmi pravděpodobně je za takové stále považuje, protože FitzAlan, který nyní uprchl do Francie, obsadil hrad a držel jej proti němu déle než měsíc. My měšťané jsme však do toho sotva mohli mluvit, a ještě méně něco udělat! Hrad se prohlásil za přívržence císařovny Matyldy a my musíme nést následky, zatímco FitzAlan je pěkně v bezpečí mimo dosah. Pane opate, je to spravedlivé?“

„Tvrdíte, že Jeho Milost se potvrzením práv opatství mstí městu?“ zeptal se opat s tichou a nebezpečnou jemností.

„Říkám, že městu nevěnoval jedinou myšlenku a jediný pohled jeho škodám, jinak by byl možná učinil nějaký ústupek.“

„Vida! Neměli byste se tedy odvolat k lordu Gilbertu Prestcoteovi, který je královým šerifem a král mu bezpochyby naslouchá spíše než k nám?“

„Odvolali jsme se, třebaže ne ohledně jarmarku. Šerif nemá právo odebírat žádnou část toho, co bylo uděleno opatství. Udělat to můžete jedině vy, otče,“ řekl Geoffrey Corviser pohotově. Začínalo být zřejmé, že starosta se umí pohybovat mezi nástrahami slov stejně dobře jako opat.

„A jakou odpověď jste od šerifa dostal?“

„Nic pro nás neudělá, dokud nebudou spraveny jeho vlastní zdi na hradě. Slibuje nám pracovní síly, až tam dokončí práce, ale my máme pracovních sil dost, potřebujeme peníze na materiál, a než nám půjčí i jen hrstku svých mužů, bude to trvat ještě aspoň rok. Divíte se, otče, že v takovém případě nám jar-mark připadá jako břemeno?“

„I my ovšem máme své potřeby, pro nás stejně naléhavé, jako jsou vaše pro vás,“ řekl opat po chvilce uvážlivého mlčení. „A rád bych vám připomněl, že naše zdejší pozemky i majetek leží vně městských hradeb, dokonce i vně zákrotu řeky, dvojí ochrany, kterou požíváte a kterou my nesdílíme. Proč bychom tedy měli platit za to, co pro nás neslouží?“

„Ne všechnen váš majetek,“ opáčil starosta. „Ve městě je přes třicet sídel, která držíte, a vaši nájemci a jejich děti se musí brodit loužemi na rozbitých ulicích, stejně jako naše a jejich koně si lámou nohy na troskách dláždění stejně jako naši.“

„S našimi nájemci zacházíme spravedlivě a nájemné mají slušné, za to neseme odpovědnost. Nemůžeme však odpovídat za škody města, jako odpovídáme za škody na našich vlastních pozemcích. Ne,“ řekl opat důrazně, když chtěl starosta pokračovat v dokazování, „již nic neříkejte. Vyslechli a pochopili jsme vaši záležitost a nejsme necitelní. Avšak svatopetrský jar-mark je posvátné právo udělené našemu domu za podmínek, které jsme nestanovili my; je to právo, jež nepatří mně jako člověku, ale tomuto domu, a já ve své pomíjivé správě nemám právo sebedméně měnit nebo zmírňovat tyto podmínky. Bylo by to provinění proti Královské Milosti, jež smlouvu potvrdila, a provinění proti mým nástupcům, protože by to mohlo být

bráno jako precedent pro další roky. Ne, nevyhradím pro vás žádnou část výnosu z jarmarku, nezvýším poplatek, který vám za něj dáme, nerozdělím v žádném poměru cla za zboží a stánky. Všechno patří sem a všechno sem musí být dle smlouvy shromážděno.“ Spatřil půl tuctu úst, jak se otvírají k protestu proti takovému stručnému odbytí, a vstal, velmi vysoký a vzpřímený, s chladným hlasem i pohledem. „Toto kapitulní shromáždění je u konce,“ řekl.

Jeden či dva členové delegace by byli chtěli ještě naléhat, ale Geoffrey Corviser měl lepší představu o své důstojnosti i o důstojnosti města a přesnější odhad, co by mohlo na toho sebejistého a přísného muže zapůsobit a co ne. Hluboce, ale krátce se opatovi poklonil, otočil se na podpatku a rázně vypochoďoval z kapitulní síně. Jeho poražená družina se vzpamatovala a vypochoďovala ven stejně vznešeně.

Ve velkém trojúhelníku koňského trhu se již zvedaly stánky, a také po celé délce předklášteří od mostu až na roh ohrazené plochy, kde cesta zahýbala napravo ke svatému Jiljí a ke královské silnici do Londýna. Po proudu od mostu stálo nové dřevěné přístaviště, tam, kde začínala dlouhá plocha hlavních zahrad a sadů opatství, úrodná rovina Gaye. Po řece, po silnici, pěšky přes lesy a přes hranice s Walesem se k Shrewsbury ubírali obchodníci všeho druhu. A do velkého nádvoří opatství se hrnula celá šlechta z kraje i ze sousedních krajů, svobodní páni, rytíři, zemané s manželkami a dcerami a ubytovali se na tři dny výročního trhu v natěsnaných síních pro hosty. Celý rok si sami pěstovali, chovali, vařili, tkali a předli, co potřebovali k životu, ale jednou za rok si přicházeli koupit přepychové látky, jemná

vína, vzácné sušené ovoce, zboží ze zlata a stříbra, všechny poklady, které se objevovaly o svátku svatého Petra v okovech a za tři dny mizely. Na tyto velké jarmarky přijížděli kupci až z Flander a Německa, dopravci francouzských vín, střihači s vlněnou stříží z Walesu a pláteníci s hotovými výrobky, dámskými šaty, kazajkami, nohavicemi, městskou módou, jež přišla na venkov. Prodávajících zatím mnoho nepřijelo, většina se objeví až nazítří, v předvečer jarmarku, a během dlouhého letního večera si postaví stánky, aby mohli hned po ránu začít prodávat. Zato kupující se už cílevědomě valili, aby si zajistili dobrý nocleh.

Když bratr Cadfael přišel od potoka Meole a ze svých zelinářských políček na nešpory po spokojeném odpoledni plném tvrdé práce, velké nádvoří vřelo návštěvníky, služebnictvem a podkoními a u stájí se provoz netrhl. Cadfael chvíli stál a sledoval tu podívanou a bratr Marek po jeho boku jen zářil, oslněn hrou barev a mihotáním pohybu na slunci.

„Ano,“ řekl Cadfael a s vyrovnaným odstupem hleděl na to, co bratr Marek vzrušeně a s úžasem hltal očima, „svět a jeho manželka se tu sejdou a budou kupovat a prodávat.“ Pozorně se zadíval na svého mladého přítele, protože chlapec před vstupem do řádu ze světa mnoho neviděl, vždyť sem byl jako šestnáctiletý chtěl nechtě strčen lakomým strýcem, který mu nepřál živobytí, přestože na ně těžce pracoval, a teprve nedávno složil své poslední sliby. „Vidíš tu něco, co by tě lákalo zpátky do světského života?“

„Ne,“ řekl bratr Marek pohotově a jasně. „Ale můžu se dívat a těšit se z toho, jako se v zahradě těším z rozkvetlých máků. Není to nic špatného, když se lidé snaží dát svým výtvorům všechny barvy a tvary, které dal Bůh svým.“

V davu návštěvníků, kteří se hemžili po nádvoří a u stájí, rozhodně bylo pár pěkných Božích výtvorů, mladých žen zářivě kvetoucích jako ty máky a ve svém dychtivém očekávání jediné velké události v roce ještě hezčích. Některé přijely na vlastních ponících, jiné v sedle za manželem nebo podkoním. Byla tam dokonce i jedna koňská nosítka s mohovitou vdovou z jihu hrabství.

„Ještě jsem tu tak živo neviděl,“ řekl Marek a s potěšením se rozhlížel.

„Vždyť jsi ještě jarmark nezažil. Vloni bylo město celý červenec a část srpna obklíčené a nebyla naděje, že by se do Shrewsbury sjeli kupující nebo prodavači. I o letošním roku jsem měl pochybnosti, ale zdá se, že se obchod zas pěkně rozběhl a urození páni a paní jsou celí hladoví po tom, oč vloni přišli. Myslí, že to bude výnosný trh!“

„Nemohli jsme se tedy vzdát desátku a příspěv na opravu města?“ chtěl vědět Marek.

„Ty máš ve zvyku klást ty nejnepříjemnější otázky, hošku. Dovedu docela dobře vyčíst, co měl v hlavě starosta, protože to všechno vyklopil. Ale vůbec nejsem přesvědčen, že vím, co měl v hlavě opat, ani že z toho řekl jen polovinu. Nevyzpytatelný člověk!“

Marek už ho neslyšel. Visel očima na jezdci, který právě projel branou a teď opatrně vedl svého koně hemžícím se davem ke stájím. V patách ho následovali tři sloužící na chlupatých ponících. V těchto nebezpečných dobách by ani tady, v končinách před nedávnem řádně zpacifikovaných, žádný pán nepodnikl delší cestu bez opatření na svou ochranu, a kuše dosáhne dál než meč. Tento mladý muž vypadal, že s ním umí zacházet, a ještě s sebou měl pro jistotu lučištníka.

Marka ten pán upoutal. Scházel mu snad rok nebo dva do třiceti, měl už za sebou nejistoty mládí – pokud jimi ovšem vůbec někdy trpěl, a jen zářil. Pěkně oblečen, elegantně usazen na lesklém tmavém ryzákovi, jel s nedbalou lehkostí člověka od narození zvyklého na koně. V letním horku si svlékl svůj krátký jezdecký pláštík a měl jej přehozený přes kolena, a jel s košilí rozepjatou na štíhlé svalnaté hrudi, kde visel křížek na zlatém řetězu. Tělo takto vystavené na odiv v prosté plátěné košili a tmavých nohavicích bylo dlouhé, ohebné a pyšné na svůj půvab a hlava, která je korunovala, byla odhalena světu – usměvavá živá tvář, hezky utvářená okolo velkých, panovačných tmavých očí, a se svatozáří krátce ostříhaných tmavě zlatých vlasů, jež by se stáčely do prstýnků, být jen trochu delší. Přejel kolem a Markovy oči ho sledovaly klidně a zádumčivě, bez sebemenšího stínu závisti.

„Musí to být příjemné,“ řekl zamyšleně, „být stvořen tak, abych dělal potěšení těm, kdo mě vidí. Myslíte, že si své pozhledování uvědomuje?“

Sám Marek byl následkem podvýživy v dětství dost malý a tvář měl prostičkou, s ježatými slámovými vlasy kolem tony. Ne že by se byl někdy na sebe moc díval do zrcadla, nebo si uvědomil, že má veliké šedé oči, tak naprosto čiré, že běžná krása se před nimi musela sklonit. A Cadfael se mu takové přednosti rozhodně nechystal připomínat.

„Jak to tak ve světě chodívá,“ řekl dobromyslně, „asi bude mít řasy delší než rozum. Máš ovšem pravdu, je na něho pěkné podívání. Rozum ale vydrží déle. Buď rád, že ten tvůj se hned tak neobnosí. Pojď, tohle všechno počká až po večeři.“

To slovo odvrátilo myšlenky bratra Marka velmi příjemným směrem. Dokud nevstoupil do kláštera, celý život hladověl,

a dosud si uchoval návyk hladu, takže jídlo pro něho bylo stejně nenarušeným potěšením jako krása. Ochotně kráčel po boku Cadfaela na nešpory a na večeri, která bude následovat. Ten se však najednou zastavil, když uslyšel své jméno pronesené vysokým rozradostněným hláskem, za jehož zvukem rád otočil hlavu.

Dáma, štíhlá, mladá a půvabná, s těžkým pletencem zlatých vlasů a jasnou oválnou tváří, a s očima jako kosatce za soumraku, fialovými a čirými. Bratr Marek svým prvním překvapeným pohledem zaznamenal, že její tělo sice ještě příliš nezmohutnělo a pyšně se nese, je však přepásáno vysoko a pod pásem se kulatí. Tam uvnitř byl život. Nebyl takové neviňátko, aby to nepoznal. Měl by sklopit oči, a také chtěl, ale nemohl; zářila tak, že se podobala všem obrazům Navštívení Panny Marie, které kdy viděl. A tahle vidina napřáhla k bratru Cadfaelovi obě ruce a volala ho jménem. Bratr Marek, ač nerad, sklonil hlavu a pokračoval v cestě sám.

„Děvenko,“ řekl bratr Cadfael srdečně, s potěšením svíraje nabízené ruce, „vy kvetete jako růže! A on mi nic neřekl!“

„Vždyť vás od zimy neviděl,“ začervenala se a ve tvářích se jí udělaly dolíčky, „a tehdy jsme to ještě nevěděli. Jen jsme o tom snili. A já jsem vás neviděla od svatby.“

„Jste šťastná? A on?“

„Ale Cadfaele, jak se můžete ptát!“ Nebylo třeba; záře, kterou zaznamenal bratr Marek, oslňovala i Cadfaela. „Hugh tu je, ale nejdřív musel k šerifovi. Určitě se po vás bude shánět ještě před večerní mší. Přijela jsem si pro kolébku, krásnou, vyřezávanou kolébku pro našeho syna. A pro velšskou přikrývku z krásné teplé vlny, nebo možná pro ovčí kůži. A jemnou vlněnou přízi na tkaní šatiček.“

„A je vám dobře? Nedělá vám děťátko potíže?“

„Potíže?“ zasmála se s očima dokořán. „Nebylo mi ještě špatně ani chvíličku, mám jenom radost. A bratře Cadfaele,“ rozesmála se, „jak to, že bratr z tohoto domu klade takové znalecké otázky? Nemáte snad někde syna sám? Já bych tomu věřila! Víte o nás ženských až moc!“

„Předpokládám,“ řekl Cadfael opatrně, „že jsem se z ženy narodil jako všichni ostatní. Dokonce i opati a arcibiskupové tak přicházejí na svět.“

„Já vás zdržuji,“ řekla kajícně. „Je čas na nešpory a já jdu také. Mám tolik za co děkovat, že mi nikdy nestačí čas. Pomodlete se za naše děťátko!“ Stiskla mu obě ruce a odplula tlačenicí k domu pro hosty. Rozená Aline Siwardová, nyní Aline Beringarová, choť zástupce shropshirského šerifa Hugh Beringara z Maesbury u Oswestry. Rok vdaná, a Cadfael byl tomu snatku důvěrným přítelem, takže ho blažilo, že vedl ke štěstí. Pokračoval v cestě ke kostelu velice spokojen s tím večerem, s vlastním rozpoložením a s vyhlídkou na příští dny.

Když se po večěři vynořil z refektáře do růžovozlatého světlého večera, dvůr byl stejně zalidněn jako v poledne a branou stále přijížděli noví hosté. V křížové chodbě seděl pohodlně rozvalen Hugh Beringar a čekal na něho; štíhlý, pohyblivý tmavovlasý mladý muž s hubeným obličejem a tázavým obočím. Hrozivá, nevyzpytatelná tvář, pokud člověk neznal její řeč. Cadfael ji naštěstí znal a s jistotou ji četl.

„Pokud jste neztratil svou vychytralost,“ lenivě vstal mladý muž, „nebo vás nový opat nepřechytračil, určitě najdete dobrou výmluvu, proč vynechat večerní čtení – a dát si kapku dobrého vína s přítelem.“

„Kdepak výmluvu,“ řekl pohotově Cadfael, „mám uznávaný důvod. V hospodářství mají potíže s průjmem mezi telaty a chtějí, abych jim honem uvařil lék. A tuším, že pro vás najdu lepší pití než slabé pivo. Můžeme posedět před dílnou, když je takový teplý večer. Nejste ale nedbalý manžel,“ káral ho, když vyrazili družným krokem do zahrad, „když opustíte svou paní pro starého kumpána?“

„Má paní,“ děl truchlivě Hugh, „úplně opustila *mne*! Stačí, aby děvče v jiném stavu strčilo nos do domu pro hosty, a hned se na ni vrhne česno starších dam, vrkají jako holubičky a krmí ji radami od toho, co má jíst, po různé babské čáry. Aline jim právě poskytuje slyšení, poslouchá, jak rodily ony, a nacpává si hlavu všemi jejich doporučeními. A protože neumím příst, tkát ani šít, jsem v klatbě.“ Znělo to náramně samolibě, a protože si to uvědomil, nahlas se rozesmál. „Ale pověděla mi, že vás viděla a že vám nemusela nic říkat. Co myslíte, jak vypadá?“

„Nádherně!“ řekl Cadfael. „Jen kvete a je čím dál hezčí.“

V bylinářské zahradě, po jedné straně zastíněné vysokým živým plotem před klesajícím sluncem, visely těžké vůně dne jako zakleté. Posadili se na lavici pod převislou střechou Cadfaelovy dílny, džbánky vína mezi sebou.

„Musím ale dát vařit lektvar,“ řekl Cadfael. „Můžete mi přitom vyprávět. Já vás zevnitř uslyším, a jen co to začne bublat, jsem u vás. Co nového ve velkém světě? Myslíte, že už král Štěpán sedí na trůnu pevně?“

Beringar o tom chvilku mlčky uvažoval a spokojeně naslouchal tichým zvukům Cadfaelových pohybů v boudě. „Když celý západ pořád drží s císařovnou, třebaže opatrně, pochybuji.

Teď se sice nic nehýbá, ale ten klid je zlověstný. Víte, že hrabě Robert z Gloucesteru je s císařovnou v Normandii?“

„Slyšeli jsme to. Není divu, je její vlastní bratr, prý ji má rád a není závistivý.“

„Dobrý člověk,“ souhlasil Hugh, šlechetně spravedlivý k odpůrci, „jeden z mála na obou stranách, který se nesnaží urvat něco pro sebe. Západ je teď klidný, ale udělá, co Robert řekne. Nemohu věřit, že by se už nepokusil. A příbuzné a vliv nemá jen na západě. Říká se, že s Matyldou ze svého útočiště ve Francii tiše verbují na svou stranu mocné spojence všude, kde vidí nějakou naději. Jestli je to pravda, občanská válka ještě dávno neskončila. Dostanou-li slíbenou dostatečnou podporu, dříve nebo později pro věc své paní povstanou.“

„Robert má dcery povdáváné po celé zemi,“ řekl zamyšleně Cadfael, „a všechny za mocné muže. Vzpomínám si, že jedna má hraběte z Chesteru. Jestli se pro císařovnu vysloví několik takových, budete mít možná na krku pořádnou válku.“

Beringar protáhl obličej a pak pokrčil rameny. Hrabě Ranulf z Chesteru byl rozhodně jeden z nejmocnějších mužů v království, prakticky kraloval obrovskému palatinátu, kde platilo jen jeho slovo a ničí jiné. Právě proto však bylo méně pravděpodobné, že by pocítil potřebu prohlásit se v zápase o trůn za přívržence té či oné strany. Sám svrchovaný pán, a sotva kdy ohrožitelný na svých državách Matyldou nebo Štěpánem, si mohl dovolit prostě zůstat sedět a hlídat si své hranice, nejen aby si je udržel, ale pokud možno i rozšířil. Země svářící se sama se sebou nenabízí jen nebezpečí, ale i příležitosti.

„Ranulfa budou muset hodně přemlouvat, ať jsou příbuzní nebo ne. Je mu takhle moc dobře, a pokud se pohne, tak pro-

to, že v tom uvidí zisk a moc pro sebe, a císařovna zůstane daleko na druhém místě. To není člověk, který by riskoval pro někoho jiného než pro sebe.“

Cadfael vyšel z boudy a posadil se vedle něho. Vděčně se nadechl večerního chládku, protože uvnitř hořelo jeho malé ohřívadlo pod bublající tekutinou. „Tady je líp! Nalejte mi, Hughu, už se nemohu dočkat.“ A po dlouhém a uspokojujícím doušku zamýšleně řekl: „Byly obavy, že ten neklid pokazí jarmark i letos, zdá se však, že obchod se hýbá, zatímco se baroni schovávají na svých hradech. Nakonec máme výborné vyhlídky.“

„Pro opatství možná,“ souhlasil Hugh. „Město z toho takovou radost nemá, jak jsme cestou slyšeli. Ten váš nový opat měšťany pěkně nadzvedl.“

„Tak vy jste o tom slyšel?“ Cadfael mu vylíčil průběh dohadování pro případ, že přítel slyšel jen jednu stranu. „Nesporně mají důvod usilovat o úlevu. Zrovna tak ale má on důvod odmítnout, a stojí pevně na svých právech. Podle zákona se to nedá nijak obejít, nebere si o nic víc, než na co má právo. A o nic méně!“ dodal a vzdychl.

„Město je rozčilené,“ varoval Beringar vážně. „Nebyl bych si dvakrát jistý, že vás ještě nečekají mrzutosti. Pochybuji, že by byl starosta nějak zveličil jejich nouzi. Ve městě jde jeden hlas, že tohle je sice podle zákona, ale ne podle práva. Ale co se říká u vás? Jak se vám vede pod novou správou?“

„Reptání uslyšíte i uvnitř našich zdí,“ připustil Cadfael, „když trochu natáhnete uši. Já si ovšem nestěžuji. Je to muž tvrdý, ale spravedlivý, a na sebe nejméně tak tvrdý jako na ostatní. Za Heriberta jsme se rozmazlili a zpohodlněli, a nová uzda nás přitáhla pěkně zostra, ale to je všechno. Mám k tomu člověku

velkou důvěru. Potrestá, uvidí-li chybu, bude však při svých státech proti každé moci, budou-li ohroženi neprávem. Je to muž, jakého bych měl rád vedle sebe v každé bitvě.“

„Jeho loajalita se ovšem omezuje na ty, kdo mu patří!“ pozvedl Beringar lstivě jedno tenké černé obočí.

„Žijeme ve znesvářeném světě,“ pravil bratr Cadfael, který prožil víc než polovinu života v bojích. „Byl by vůbec mír pro nás dobrý? Ještě ho však dost neznám a nevím, co si myslí. Nepřipadá mi omezený, ale své sliby dal svému povolání a tomuto domu. Dejte mu čas a prostor, Hughu, a uvidíme. Kdysi jsem se hodně rozpakoval i nad vámi!“ Jeho hlas se tomu pomyslení divil a usmíval. „Ale ne dlouho! Brzy se vyznám i v Radulfovi. Podejte mi džbán, chlapče, a pak budu muset jít míchat ten telecí lektvar. Kolik nám ještě zbývá času do večerní?“

II

Jedenatřicátého července se začali po silnici i po řece valit prodávající. V poledne byl koňský trh rozměřen na pozemky pro stánky a boudy a opatští správci stáli připraveni uvádět malé i velké obchodníky na jejich místa a vybírat clo na zboží, které přivezli. Půlpenci za to, co unesl muž na zádech, penci za koňský náklad, od dvou do čtyř pencí na vůz podle velikosti a objemu a úměrně vyšší poplatky za zboží vykládané z říčních bárek, jež vyhazovaly lana u dočasného přístaviště podél Gaye. Celé předklášteří bzučelo a jiskřilo pohybem, barvami a švitořením, opatská stodola a stáj před branami byly plné, děti a psi rozčileně a hlučně pobíhali mezi stánky a koly vozů.

Kázeň pravidelných denních obřadů se neuvolnila, ale mezi bohoslužbami dovnitř s hosty pronikl jakýsi závan svátečního veselí a novici i žáci měli dovoleno beztretně obcházet a dívat se. Opat Radulfus sám se držel stranou, jak náleželo k jeho důstojnosti, a dohled na dění i vybírání cel přenechal svým laickým

správcům; přesto věděl o všem, co se dělo, a měl rozmyšleno, co dělat v případě čehokoli naléhavého. Jakmile mu ohlásili příjezd prvního vlámského kupce spolu s novinou, že neumí mnoho francouzsky, vyslal bratra Matouše, který prožil v mládí několik let ve Flandrech a plynně mluvil vlámsky, aby řešil všechny případné problémy. Jestliže přijížděli obchodníci s jemnými sukny, bylo proč jim pobyt všemožně příjemnit; byli to přece výnosní návštěvníci. Svědčilo to o významu shrewsburského jarmarku, že podnikali tu dlouhou cestu z východoanglických přístavů, kde přistáli a neváhali najmout si vozy nebo koně k putování po souši.

Velšanů tu samozřejmě bude spousta, většinou však budou místní, kteří stojí každou nohou na jedné straně hranice a umějí natolik anglicky, že nepotřebují tlumočníka. Bratra Cadfaela překvapilo, když byl po večeři opět zastaven cestou z refektáře, tentokrát správcem hospodářského dvora, uhoněným a udýchaným, a dověděl se, že je žádán u přístaviště, aby se postaral o kohosi, kdo mluví pouze velšsky, a přitom je to muž vážený, a také se vážnosti domáhá a nenechá se odbýt podezřelou pomocí nějakého místního Velšana, který by mu zítra klidně mohl dělat konkurenci.

„Převor Robert vám dává volno, dokud vás Velšan bude potřebovat. Ten chlapík se jmenuje Rhodri ap Huw a je z Moldu. Přivezl velký náklad proti proudu Dee a dal si jej přinést do Vrnwy na Severnu, což ho muselo stát pěkné peníze.“

„Jaké má zboží?“ zeptal se Cadfael, když se spolu ubírali k bráně. Okamžitě pocítil vřelý zájem. Nic mu nemohlo vyhovovat lépe než dobrá výmluva, proč se motá v hluku a ruchu předklášteří.

„Vypadá to hlavně na jemnou vlněnou stříž. A také med a medovinu. Myslím, že jsem viděl i nějaké balíky kůží – snad z Irska, jestli obchoduje na Dee. Tady ho máme.“

Rhodri ap Huw stál jako skála na dřevěných prknech mola vedle své uvázané bárky a nechával příboj lidské čínorodosti plout kolem. Řeka plynula zelená a klidná; na léto měla dost vysoký stav vody, takže i čluny s větším ponorem dopluly bez nehod a vykládaly se na všech stranách. Velšan pozoroval, měřil balíky druhých bystrýma zúženými tmavými očima a odhadoval ceny. Vypadal zhruba na padesát let a tak sebejistě a zkušeně, že se zdálo divné, proč se nikdy nenaučil anglicky. Nebyl vysoký, ale hranatý a silný, bojovné kosti Velšana trčely jako ostrůvky z hustého porostu bodlinatých černých vlasů a vousů. Oděv měl jednoduchý a pracovní, ale z výborné látky a střižený na míru. Spatřil správce, jak k němu spěchá, a že zjevně do písmene splnil jeho přání, z houštiny černých vousů spokojeně zablýskly velké bílé zuby.

„Tady jsem, mistře Rhodri,“ řekl Cadfael bodře, „abych vám dělal společnost ve vašem vlastním jazyce. Jmenuji se Cadfael a jsem vám k službám pro všechny současné potřeby.“

„A jste velmi vítán, bratře Cadfaele,“ řekl Rhodri ap Huw srdečně. „Doufám, že mi odpustíte, že jsem vás vytáhl od služby Bohu.“

„Naopak, já vám děkuji! Bylo by mi líto, kdybych o všechen tenhle ruch přišel. Krátký pohled na svět mi tu a tam svědčí.“

Ostré jiskřivé oči ho jediným pohledem přelétly od hlavy až k patě. „Řekl bych, že budete taky ze severu. Já pocházím z Moldu.“

„Já jsem se narodil u Trefriw.“

„Takže z Gwyneddu. Ale byl jste kousek dál ve světě než v Trefriw, jak tak na vás koukám, bratře. Já taky. Tak, a tady jsou mí dva lidé, kteří mi budou vybalovat a nosit, dokud nepošlu část nákladu dál po proudu do Bridgnorthu, kde mám odbyt pro medovinu. Dopravíme nejdříve zboží na břeh?“

Správce jim nabídl, aby si vybrali stanoviště, kdekoli bude mistru Rhodrimu libo, až si to obhlédne, a nechal je dozírat na vykládání. Rhodriho dva malí hbití velšští lodníci se dali svižně do práce, zvedali těžké balíky a pytle vlny se znaleckou snadností a kupili je na molu, kdežto Rhodri a Cadfael se věnovali příjemnému pozorování rušného dění okolo, jako to dělalo mnoho lidí z města i hostů opatství. Nebylo lepší zábavy než se za pěkného podvečera vyklánět přes zábradlí mostu nebo se loudat po zelené pěšině ke Gaye a zírat na výroční rozruch, který byl jedním z vrcholných zážitků roku. Nebylo také divu, že někteří měšťané přihlíželi zamračeně a mručeli si mezi sebou tlumenými uraženými hlasy. Zpráva o včerejší srážce se rozlétna po celém městě a vědělo se, že byli poslání pryč s prázdnou.

„Stojí za povšimnutí,“ řekl Rhodri a rozkročil silné nohy na houpavých prknech, „jak se obě poloviny Anglie dokážou sejít za obchodem, zatímco ve všech ostatních ohledech jsou ve pří. Ukažte někomu, kde může vydělat peníze, a už je tam. Kdyby měli takový zdravý rozum baroni a králové, země by mohla mít mír a pěkně na tom získat.“

„Přesto tuším,“ řekl Cadfael suše, „že i tady mezi obchodníky dojde k nejednomu sváru, než ty tři dny minou. Krky se dají podřezávat všelijak.“

„To víte, moudrý člověk při sobě nosí zbraň, s jakou dovede zacházet, a je to jen rozumné. Ale žijeme spolu, žijeme spolu